

Následující brožura je poměrně stručná, heslovitá, není to vědecké dílo určené pro odborníky. Publikace chce poskytnout informace především zvědavému čtenáři, příslušníku ozbrojených sil České republiky. Popisy řádů, medailí a jejich vyobrazení nemají sloužit pouze jejich rozpoznání, tiskovina by měla sloužit zároveň jako příručka, v níž zájemce nalezne většinu dostupných informací o současných vojenských vyznamenáních a dekoracích.

Řády a vyznamenání jsou institucí navýsost politickou, připomínající dějiny zemí, historické souvislosti jejich udělování. Nauka o nich se označuje novodobým názvem faleristika. Tento pojem jako první zavedl kolem roku 1937 československý důstojník a sběratel řádů Oldřich Pilc. Vycházel přitom ze starořeckého slova phalera [falera], označující kovové ozdoby na přilbách bojovníků a jejich koní, převzaté Římany ve tvaru phalerae [faleré] jako označení vojenských vyznamenání. Byly to kruhové medaile (bronzové, stříbrné a zlaté), s vyobrazením boha či bohyně a nošené na hrudi bojovníků.

Faleristika je tedy pomocná věda historická, pojednávající o viditelně nošených vyznamenáních, to jest o řádech, medailích a odznacích, které byly uděleny za zásluhy jakéhokoli druhu. Má poměrně úzký vztah k heraldice jako nauce o znacích, ve skutečnosti byla nejprve její součástí. Převzala od ní mj. i heraldickou terminologii při popisování řádů. To se týká například zásady popisu z pohledu nositele vyznamenání, a nikoli pozorovatele.

Pojem vyznamenání se používá i k označení všech dekorací, které nepatří mezi řády, ale jsou také odměnou za zásluhy – to znamená různé válečné, záslužné a pamětní kříže a medaile. Termín dekorace či odznak užíváme v širším smyslu jako označení vlastního předmětu vyznamenání – řádová dekorace, náprsní dekorace a tak podobně.

Jako řád označujeme vyznamenání dělené na třídy či stupně a dle toho i odstupňovaně udělované. To ale neplatí obecně, neboť původní, tak zvané staré či velké řády, mají jen jednu třídu, a naproti tomu jsou známa i vyznamenání o více stupních.

Řády a vyznamenání se dělí podle jejich historického významu a společenské funkce. Řády poukazují buď na příslušnost k řádové organizaci (duchovní, světské, rytířské ap.), nebo k udělení za zásluhy (tzv. záslužné řády, vojenské i civilní). Vyznamenáními v užším smyslu jsou vyznamenání a medaile za statečnost, za zásluhy, věrné služby, pamětní atd. Většinou se nedělí do stupňů a mají jednodušší provedení.

Řádové dekorace (říkáme také klenoty) se vyvíjely od jednoduchých křížů k někdy až velmi složitým symbolům. Jejím základem je řádový odznak. Je oboustranný, přičemž jeho přední strana (avers) je čestnější.

K symbolice řádů patří neodmyslitelně stuha, nejen k zavěšení, ale měla by svou barvou příslušnou dekoraci podle možnosti odlišit od ostatních. Nejstarším typem je nákrční stuha, která u velkých řádů nahradila původní řetěz.